

LAINSÄÄDÄNNÖN HYÖDYT - VASTAVOIMA SÄÄNTELYN PURULLE?

Jyrki Tala

Hallinnon ja kuntatutkimuksen tiedepäivät, Tampere 16.-17.11.2017

Miksi tarkastella lainsäädännön hyötyjä?

- ▶ Hyötyjen aikaansaaminen yleensä pääperustelu sääntelylle
- ▶ Hyötyjä koskevaa tutkimustietoa ja tarkasteluvälineistöä niukasti
- ▶ Säädöspoliittinen perustelu; yleensä verrataan hyötyjä ja kustannuksia

Lähtökohtia hyödyn tarkasteluun

- ▶ Hyötyjen arvioinnin vaikeus: ilmenevät ajan mittaan, hajaantuneesti, pienissä erissä, sääntelyn kohteet mahdollisesti epävarmoja, kehittymättömät mittausvälineet... (vrt. sääntelyn välittömät kustannukset jotka nähtävissä nopeammin)
- ▶ Kustannusten ylikorostus nykyisessä ennakkolisessä vaikutusarvioinnissa (RIA) vie tilaa laajemmalla vaikutusten erittelyltä ¹
- ▶ Sääntelyn hyödyt ja niitä koskevat käsitykset eri asioita
- ▶ Sääntelyn (julkilausuttujen) tavoitteiden ja hyötyjen suhde?

Eri tapoja hyötyjen tarkasteluun: jaottelu 1¹

Suorat hyödyt

- Yksilöiden hyvinvointi eri ulottuvuuksilla
- Talouden toimijoiden tehokkuus ym. hyödyt

Epäsuorat hyödyt

- Laajat hyötyvaikutukset ("spill over")
- Laveat makrotalouden hyödyt
- Ei-rahalliset hyödyt: perusoikeudet, sosiaalinen koherenssi, vakaus

Äärivaikutukset

- Hyvinvointivaikutukset joita ei oikeastaan tavoiteltu

Eri tapoja hyötyjen tarkasteluun: jaottelu 2

Yksittäisen lakiuudistuksen vaikutukset

- Yksittäiseen lakiuudistukseen kohdistuvat konkreettiset vaikutukset
- Esim. Kuten edellä

Oikeusjärjestelmän vaikutukset yleisellä tasolla

- Ei yleensä kirjata säädöshankkeiden tavoitteiksi/hyödyiksi
- Esim. Yhteiskunnan vakaus, ennustettavuus, yhdenvertaisuus, läpinäkyvyys, ei-korruptiivisuus jne.

Keinot hyötyjen tunnistamiseen ja mittaamiseen

KYSYMYKSIÄ

Mitä hyötyjä? Kenen hyötyjä? Ollaanko kiinnostuneita hyötyjen jakovaikutuksista yksilöiden/ryhmien/muiden toimijoiden kesken?

MÄÄRÄLLINEN MITTAAMINEN

Osana kustannus-hyöty-vertailua; laajentumassa USA:n liittovaltion sääntelyssä ¹ Osa-alueina: eliniän tilastollisen raha-arvon, hiilen yhteiskunnallisten kustannusten ja ekosysteemipalvelujen mittaaminen. Ei mitattu: pelon/huolen/stressin raha-arvoa

LAADULLINEN MITTAAMINEN

Miten kuvata esim. turvallisuuden paranemisen, oikeuksiin pääsyn vahvistumisen, biodiversiteetin säilymisen, perusoikeusturvan paranemisen hyötyarvoja?

Säädöspoliittisen kehikon hahmottelua

Hyödyt vs. kustannukset? Miten painotetaan suhteessa toisiinsa?

Hyötyjen ylitettävä kustannukset?

Hyötyjen oikeutettava kustannukset?

Muita kriteerejä?

Onko mahdollista edetä kehikkoon jossa...

- Valmistelu tuottaa tietoa 1) tunnistetuista hyödyistä 2) sen kustannuksista 3) muista vaikutuksista
- Hyötyjä, kustannuksia ja muita vaikutuksia on eritelty avoimesti ja niitä vertaillaan tasapuolisesti, symmetrisesti?